

JUDr. Patrik Števík: Charakter, odvaha a odbornosť! Závazok sudcu voči spoločnosti vymedzený právnym štátom

- CZ24 News | 19. prosince 2021

SLOVENSKO: JUDr. Patrik Števík, sudca Okresného súdu Bratislava II

Závazok sudcu voči spoločnosti vymedzený právnym štátom

“Sudca nie je úradník, ktorý zavrie dvere svojej kancelárie a môže zabudnúť. Pracovným priestorom sudcu je život sám. Život prinášajúci neustály zápas o pravdu a spravodlivosť. Tento zápas sudca zväzda v pojednávacej miestnosti, vo svojom domove a na verejnosti. Je to jeho záväzok voči spoločnosti za privilegium vykonávať jedno z najušľachtilejších povolaní vôbec.”

Charakter, odvaha a odbornosť sú základné atribúty, ktorými by mal disponovať každý sudca. Byť sudcom znamená byť súčasťou jednej z mocí v štáte – súdnej moci, bez ktorej nie je možný právny štát a teda ani demokracia. Je to česť a zodpovednosť zároveň. Zodpovednosť za celú krajinu a za spoluobčanov, ktorí si plnia svoje povinnosti na iných pozíciách v štáte.

Ak má justícia plniť funkciu moci v štáte, musí byť nezávislá. Na túto tému boli napísané tisíce kníh od Platóna cez Montesquieho až po súčasnosť. Do európskej praxe *nevyhnutnosť nezávislosti* definitívne zaviedli antickí Rimania. Bolo by veľmi neobozretné nechať ochranu nezávislosti súdnej moci iba na zákonodarnú moc a exekutívu, voči ktorým má vykonávať súdna moc kontrolnú právomoc. Zvlášť, ak z poznania histórie vyplýva, že výkonná moc, podporovaná parlamentným zhromaždením, má vždy tendenciu zasahovať do nezávislosti súdnej moci alebo ju dokonca ovládnuť. Súdna moc je korektívom zvyšných dvoch mocí v štáte, aby neskĺzali k totalite a prijímali zákony, ktoré budú rozumom bez vášne a nebudú podkopávať princípy demokratického zriadenia.

I nejmenší finanční příspěvek velice pomáhá! Děkujeme!

CHCI PŘÍSPĚT

Byť exekutívou v demokratickej krajine je náročná úloha. V každom človeku drieme určitý totalitný prvok vyplývajúci z jeho ega. Upadnúť do totalitného myslenia a konania nie je preto zložité, ak sme nemorálni, nevzdelaní, nekultivovaní a nemáme dostatočnú sebareflexiu a sebaovládanie. A ak sa skupina ľudí s takýmito dispozíciami dostane v demokratickom štáte k moci a zlyháva pri regulácii prirodzeného napätia medzi jednotlivými silami, musia sudcovia konať. Svojou aktivitou sa musia postaviť na čelo hnutia, ktoré základné princípy demokracie a právneho štátu ochráni. Lebo súdna moc je jediná čisto odborná a úlohou sudcu je zabrániť pádu spoločnosti do totality.

Pozícia sudcu sa výrazne odlišuje od bežného úradníka, ktorý nemá takmer žiadny manévrovací priestor a plní iba politickú vôľu. Naopak, sudca nesmie plniť politickú vôľu a svojou odbornosťou, charakterom a odvahou musí konať iba v záujme právneho štátu a v našich podmienkach aj demokracie. Mu-

sí tak konať v pracovnom, ako aj v súkromnom živote. Sudca nie je úradník, ktorý zavrie dvere svojej kancelárie a môže zabudnúť. Pracovným priestorom sudcu je život sám. Život prinášajúci neustály zápas o pravdu a spravodlivosť. Tento zápas sudca zvádza v pojednávacej miestnosti, vo svojom domove a na verejnosti. Je to jeho záväzok voči spoločnosti za privilegium vykonávať jedno z najušľachtilejších povolaní vôbec. Sudca je nositeľom súdnej moci, jej nezávislosti a predpokladom fungovania právneho štátu.

Občan – sudca nikdy nesmie tolerovať porušovanie princípov právneho štátu, demokracie a ľudských práv, vyplývajúce z *ius naturalis*. Sudca nesmie byť vazalom pozitívneho práva a akejkoľvek politickej vôle. Ak sa sudca nevzoprie politickým snahám obmedzovať nezávislosť súdnej moci a mlčky dovoľí schvaľovanie zákonov likvidujúcich právny štát ako garanta demokracie, spolupodieľa sa ničení týchto hodnôt. Sudca, ktorý sa štylizuje do pozície dobre plateného úradníka, nepatrí na svoju stoličku. Takýto vytesňujúci a mlčiaci sudca svojím konaním neplní spoločenský účel. Ak sudca rezignuje na status ochrancu demokracie a právneho štátu, podieľa sa na ich rozklade. Takýto sudca svojím postojom priznáva, že nemá morálny problém akceptovať súdenie podľa zákonov, ktoré môžu prijať totalitne zmýšľajúci jedinci, a ktoré napokon rozložia tak krehké zriadenie, akým je zriadenie demokratické. Stačí na to ústavná väčšina v parlamente.

“Citlivosť sudcu na porušovanie princípov právneho štátu musí byť výrazne vyššia ako u občana s iným vzdelaním a pracovným zameraním. Hrozbu napätia a toho, čo je už neznesiteľné, musí sudca identifikovať v predstihu svojou intelektuálnou bystrosťou a zabrániť tak ťažko napravitelným škodám.”

Mimorozhodovacia aktivita sudcu je dôležitá zvlášť v krajine akou je Slovenská republika, kde si občania nemôžu uplatniť volebné právo v priebehu volebného obdobia a kde štát nevytvoril pre občana možnosť účinne sa brániť pred svojvôľou štátnych orgánov. Je tragédia, ak v krajine s prívlastkom demokratická, si nemôžu občania uplatniť volebné právo v priebehu volebného obdobia. A to za prísne splniteľných podmienok, aby sa z tohto inštitútu nestalo pravidlo za účelom destabilizácie krajiny. Moc v demokratickej krajine pochádza z ľudu a tento nástroj by pomohol zabezpečiť, aby na to moci páni nezabúdali.

Zastupiteľská demokracia znamená, že občania si na základe predvolebných sľubov zvolia do parlamentu svojich zástupcov. Ak zvolení zástupcovia svoje sľuby neplnia, občania musia mať možnosť uplatniť si volebné právo aj počas volebného obdobia a mať možnosť stiahnuť ich z obehu. Za štyri roky sa dajú napáchať ťažké škody na štáte a občanoch. Mementom by nám mali byť ústavné zmeny v roku 2020 a súčasné zámery vládnej moci zahalené závojom zmeny súdnej mapy. Otvorená snaha aktuálneho vedenia štátu o inkvizičné postupy proti vopred vytypovaným nepohodlným osobám v očakávaní, že príslušné orgány ich túžbu ochotne splnia, je tiež silnou ranou pre princípy právneho štátu v Slovenskej republike.

Garantom nezávislosti súdnej moci v Slovenskej republike má byť Súdna rada SR. V zmysle Ústavy je Súdna rada orgánom legitimacy súdnej moci. Zo slovenskej praxe je však zrejmé, že Súdna rada koná v rozpore s Ústavou a nekoná ako orgán legitimacy súdnej moci.

Paradigmatickou súčasťou legitimacy súdnej moci v právnom štáte je totiž jej nezávislosť. Ak Súdna rada realizuje politiku vlády a parlamentu, koná v rozpore s Ústavou a nemôže byť orgánom legitimacy súdnej moci a jej nezávislosti.

Na túto skutočnosť so znepokojením poukázala aj Rezolúcia Európskej asociácie sudcov. A to, že v Slovenskej republike nie je Súdna rada nezávislým ústavným orgánom súdnictva, ale politickým nástrojom moci, netajú ani jej aktuálny predseda.

V dobe, keď aj samotná Európska únia prehliada destabilizáciu právneho štátu na Slovensku, si musí-me pomôcť z vlastných zdrojov. A občan – sudca musí nájsť v sebe odvahu a postaviť sa na čelo boja za demokraciu a právny štát. Nie však iba vtedy, ak sú ohrozené jeho platové a geografické istoty. Vždy. Za seba, za občanov a štát, ktorému adresuje sľub pri preberaní svojej funkcie.

Pre spoločensky zodpovedného sudcu je nepostačujúce prikrývať sa pozíciou Ústavného súdu, ktorý je kreovaný v závislosti od politickej moci. Historická skúsenosť zaraďuje sudcu medzi spoločenskú elitu. Slovo sudcu malo váhu v každej spoločnosti, v ktorej nebol degradovaný na úroveň paragrafového úradníka. Univerzálne vzdelaná osobnosť sudcu bola jednou zo záruk správneho hodnotového smerovania pospolitosti. Starostlivosť o dušu by mala mať pre sudcu prednosť pred starostlivosťou o svoj majetok. Iba uchopenie slobody vedúcej k platónskej starostlivosti o dušu urobí zo sudcu človeka skutočne slobodného bez strachu a závislosti v hraničných situáciách. Schopnosť súdiť a odbornosť sú bez slobody ducha a zdravého charakteru pre spoločnosť neželanou príťažou.

Citlivosť sudcu na porušovanie princípov právneho štátu musí byť výrazne vyššia ako u občana s iným vzdelaním a pracovným zameraním. Hrozbu napätia a toho, čo je už neznesiteľné, musí sudca identifikovať v predstihu svojou intelektuálnou bystrosťou a zabrániť tak ťažko napravitelným škodám. Inak bude svojimi rozhodnutiami slúžiť totalite rovnako ako ktorýkoľvek morálne zanedbaný politik.

V zdravej demokratickej spoločnosti je sudca strážcom dodržiavania princípov právneho štátu, demokratického zriadenia a ľudských práv. Rezignácia súdnej moci na túto povinnosť prináša množstvo samozvaných ochrancov a strážnych psov, ktorí často vedú spoločnosť do totalitnej budúcnosti. A to pod zásterkou dobre znejúcich sloganov, ktorým občan uverí, lebo sudca mlčí.

AUTOR: JUDr. Patrik Števík